

Ramverk för
hållbara inköp av
drycker till fast
sortiment på
Systembolaget

Innehåll

1. Inledning	3	Bilaga 1 – Våra mest hållbara drycker	13
1.1 Syfte	3	Tabell 1 – godkända certifieringar för Våra mest hållbara drycker	14
1.2 Målgrupp	3		
1.3 Användning	3		
1.4 Om Systembolagets sortiment och prismodell	3	Bilaga 2 – Riskindikatorer	15
1.5 Det alkoholfria sortimentet	4	Bilaga 3 – Hållbarhetscertifieringar	16
1.6 Våra mest hållbara drycker	4	Bilaga 4 – Förpackningar med lägre klimatavtryck	17
2. Hållbar utveckling för Systembolaget	5	Källor	18
2.1 Agenda 2030	5		
2.2 FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter	5		
2.3 Parisavtalet	6		
2.4 Policy för hållbar utveckling	6		
2.5 Klimatmål	6		
3. Spårbarhet	7		
3.1 Kriterier för Våra mest hållbara drycker – spårbarhet	7		
4. Mänskliga rättigheter och arbetsvillkor	8		
4.1 Uppförandekoden	8		
4.2 Sociala hållbarhetsrisker i leverantörsked	8		
4.2.1 Kritiska risker och Systembolagets inköpsarbete	8		
4.3 Kriterier för Våra mest hållbara drycker – mänskliga rättigheter och arbetsvillkor	8		
5. Miljö	9		
5.1 Odling och produktion	9		
5.2 Transporter	9		
5.3 Kriterier för Våra mest hållbara drycker – miljö	10		
6. Förpackningar	11		
6.1 Klimatpåverkan	11		
6.2 Förpackningsmaterial	12		
6.3 Återvinningsbarhet	12		
6.4 Kriterier för Våra mest hållbara drycker – förpackningar	12		

1. Inledning

Systembolagets verksamhet vilar på en hållbarhetstanke och vår vision är ett samhälle där alkoholdrycker kan njutas utan att människa eller miljö tar skada. Ramverket visar hur våra inköp drycker till fast sortiment ska bidra till detta.

Detta ramverk beskriver den grund som Systembolagets hållbarhetsstrategi och definition av hållbar utveckling vilar på. Ramverket visar hur våra inköp av drycker till vårt fasta sortiment (FSN och FSÖ) ska bidra till detta. Hållbarhetsarbetet har kommit olika långt inom olika kategorier och segment, samtidigt som vi har identifierat ett antal risker för brott mot mänskliga rättigheter och brott mot amfori BSCI:s uppförandekod i vår leverantörskedja.

Vi behöver också ta ett stort kliv inom miljö- och klimatområdet för att vara i linje med de mål som är satta i Parisavtalet och för att nå Systembolagets mål gällande klimat, biologisk mångfald, jordhälsa och vattenanvändning till 2030¹

1.1 Syfte

Ramverket ska fungera som ett verktyg för att säkerställa att Systembolaget, nu och i framtiden, köper in hållbara artiklar på ett systematiskt och transparent sätt. Ramverket ska genom att tydliggöra vår ambition och riktning framåt ge Systembolaget, leverantörer och andra intressenter en övergripande bild över de krav och riktlinjer som gäller utifrån ett hållbarhetsperspektiv vid inköp av drycker till det fasta sortimentet.

1.2 Målgrupp

Ramverket är primärt avsett för inköpare och kategorichefer på Systembolaget men leverantörer, producenter och andra intressenter kan använda ramverket för att få en ökad förståelse för vilka hållbarhetskrav som gäller vid inköp av nya drycker till det fasta sortimentet samt vår ambition och riktning framåt.

1.3 Användning

Ramverket används i första hand som stöd för kategorichefer och inköpare vid inköp av drycker till det fasta sortimentet. Hållbarhetsområdena i ramverket är uppdelade i:

- krav som ska vara uppfyllda för att en artikel ska köpas in av Systembolaget (gröna rutor) och,
- ambitionsmål som idag kan vara utmanande att uppnå inom alla segment/kategorier, men som

bidrar till att driva hållbarhetsarbetet framåt och därför bör efterfrågas inom ramen för offertförfarandet vid inköp till FSN och FSÖ (gula rutor).

Relationen mellan Systembolaget och respektive leverantör regleras i Systembolagets Allmänna Inköpsvillkor ("Inköpsvillkoren"). I detta ramverk beskrivs några av de krav som följer av Inköpsvillkoren som vi särskilt vill lyfta. Vidare har Systembolaget antagit amfori BSCI:s uppförandekod (se 2.2). Leverantörer och producenter är enligt Inköpsvillkoren skyldiga att efterleva uppförandekoden.

Ramverket, och de villkor som ramverket hänvisar till, utgör inte en uttömmande beskrivning av samtliga hållbarhetskrav som ställs. För en heltäckande beskrivning hänvisas till bilaga 16 och bilaga 17 i Inköpsvillkoren. Ramverket ska alltid tolkas och läsas i enlighet med Inköpsvillkoren. I händelse av diskrepans mellan Inköpsvillkoren och ramverket äger Inköpsvillkoren alltid tolkningsföreträde.

Ramverket revideras årligen. I takt med att hållbarhetsarbetet i samhället i stort intensifieras bedömer Systembolaget det som en sannolik förflyttning att flera av de kriterier i detta ramverk som idag anges som bör eller ambition, successivt och över tid, inkorporeras som kommande krav i Systembolagets Inköpsvillkor.

I ramverket återfinns även:

- Kriterierna för att en artikel ska erhålla kundvägledningen Våra mest hållbara drycker
- Sammanställning över riskindikatorerna
- Landsriskinformation
- Definition av förpackning med lägre klimatavtryck

1.4 Om Systembolagets sortiment och prismodell

Systembolaget har, mot bakgrund av sin monopolställning, krav på sin inköpsprocess² att vara transparent, ickediskriminerande och objektiv.

Systembolagets sortiment utgörs av befintliga artiklar och nylanseringar. Befintligt fast sortiment utvärderas

två gånger per år för distribution 6 månader framåt i tiden. Vid utvärderingstillfället har således leverantören kännedom om artikelns distribution för nästan ett helt år framåt. Nyheter har en garanterad listningstid om 9 månader och börjar utvärderas 3 månader efter lansering.

Listningstiden har bestämts utifrån att leverantören ska få en rimlig garanterad listningstid, samtidigt som kunderna ska få en rimlig nivå av förnyelse av sortimentet. Utrymmet som nyheter tar i butik bestäms av den garanterade listningstiden och antalet artiklar som lanseras. Längre listningstid ger plats för färre nya lanseringar, som i sin tur ska vara i balans med antalet artiklar i sortimentet. En nivå på 10% nylanseringar i fast sortiment har bedömts som ett riktmärke för att sortimentet ska kunna konkurransutsättas och förnyas i rimlig omfattning.

Artiklar med ekologisk eller etisk märkning har 12 månaders garanterad listningstid eftersom den typen av artiklar innebär ett större åtagande för producenten. För att säkra ett urval av ekologiska artiklar, etiska artiklar och artiklar i förpackning med lägre klimatavtryck i det fasta sortimentet finns dessutom, i relevanta segment, ett antal prioriterade positioner i utvärderingen.

Systembolagets prismodell³ är, precis som inköpsprocessen, transparent och likabehandlande, d v s samma regler gäller för alla leverantörer och varumärken. Detta innebär att Systembolaget inte prisförhandlar, utan att priserna sätts av leverantörerna.

1.5 Det alkoholfria sortimentet

Systembolaget har inget detaljhandelsmonopol rörande alkoholfria drycker. Systembolagets beslut att köpa in och saluföra viss alkoholfri dryck baseras därför uteslutande på affärsmässiga hänsynstaganden. Det samma gäller för hur och i vilken omfattning sådan dryck erhåller distribution i Systembolagets butiksnät. Vårt alkoholfria sortiment ska utgöra ett alternativ till alkoholdryckerna i sortimentet och som möjliggör för våra kunder att göra hälsomässigt medvetna val, vilket är en viktig del i att nå vår övergripande vision om att minska alkoholskadorna i samhället. Se Bilaga 18 i Inköpsvillkoren för ytterligare information.

1.6 Våra mest hållbara drycker

Våra mest hållbara drycker är en vägledning för kunder i fysisk och digital butik som fångar bredden i hållbarhetsperspektiven socialt, klimat, och miljö, och som ska underlätta för Systembolagets kunder att välja artiklar som är de mest hållbara idag.

För att en artikel ska kvalificera sig som Våra mest hållbara drycker ska fyra kriterier vara uppfyllda inom spårbarhet, socialt ansvarstagande, miljö och förpackning. Kriterierna beskrivs närmare under varje område nedan, samt i Bilaga 1.

Varför det är just kriterierna spårbarhet, socialt ansvarstagande, miljö och förpackning som ingår i Våra mest hållbara drycker är för att Systembolaget har utgått ifrån de förväntningar som finns hos allmänhet och konsument kopplat till hållbara artiklar, men också med stöd från den konsensus som finns inom civilsamhället och bland experter inom hållbarhet. Detta sammantaget ryms inom de olika hållbarhetsperspektiven miljö, klimat, arbetsförhållanden och mänskliga rättigheter. Genom de fyra olika kvalifikationskrav som ramar in Våra mest hållbara drycker når vi upp till denna bredd av hållbarhetsaspekter.

Trots att transport av dryckesvaror bidrar till en signifikant del av artikelns samlade klimatpåverkan, om än inte bland de största bidragen, är inte transport ett av kriterierna för Våra mest hållbara drycker. Transporterna går i huvudsak med lastbil, båt och tåg och kombinationer av dessa från de olika globala ursprung. I dagsläget är det mycket komplicerat att skapa ett regelverk som på ett rättvist och korrekt sätt väger samman de parametrar som påverkar klimatpåverkan från transporter. Det handlar bland annat om val av transportslag, fordon, bränsle, elens ursprung, beräkning av fyllnadsgrad och allokering mellan olika gods. Men vi tittar trots detta ändå på vilka möjligheter som finns att i en framtida uppdatering väga in transporten som en del av kraven.

Systembolaget kommer att i offerter till FSN och FSÖ fråga efter certifieringar som är kvalificerande för Våra mest hållbara drycker, men i vissa fall även efter certifieringar som inte fullt ut kvalificerar till vägledningen.

Kraven i offertförfrågningar kan bidra till att flera artiklar lever upp till Våra mest hållbara drycker, men inte enbart. Vi anser att alla hållbarhetscertifieringar är bra, driver förbättringar inom respektive ursprung, även de som inte fullt ut lever upp till kraven för Våra mest hållbara drycker. Detta är en strategi vi tillämpar för att nya artiklar som kommer in i sortimentet i någon mening ska vara bättre än genomsnittet. Vi behöver jobba med både spets och bredd för att uppnå en god effekt och en bibehållen mångfald av artiklar.

2. Hållbar utveckling för Systembolaget

Systembolagets hållbarhetsarbete tar avstamp i och följer internationella målsättningar, överenskommelser och riktlinjer. De mest centrala är Agenda 2030, Parisavtalet, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, amfori BSCI, UN Global Compact, och OECD:s riktlinjer för multinationella företag samt nationella mål och strategier för folkhälsa, EU och WHO:s mål och strategier för att minska alkoholens skadeverkningar.

2.1 Agenda 2030

Agenda 2030 antogs 2015 av FN:s medlemsländer. De globala målen är universella och finns till för att uppnå fyra saker till år 2030:

- att avskaffa extrem fattigdom
- att minska ojämlikheter och orättvisor i världen
- att främja fred och rättvisa
- att lösa klimatkrisen.

Målen innefattar de tre dimensionerna av hållbar utveckling – den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga och gäller i alla länder och för alla människor.⁴

2.2 FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (UNGPs) består av 31 principer om mänskliga rättigheter och företagande. De vägledande principerna är en global standard för att förebygga och hantera risken för negativa konsekvenser för mänskliga rättigheter kopplade till företagande. Grundpelarna för de vägledande principerna är:

- Statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna.
- Företags ansvar att respektera de mänskliga

rättigheterna, vilket innebär att deras verksamhet inte ska bidra till kränkningar av mänskliga rättigheter och att företagen ska agera för att förhindra sådana.

- Möjlighet att få sin sak prövad om rättigheterna inte respekteras. Efterlevnad av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter är inkluderat i Statens ägarpolicy för bolag med statligt ägande. Principerna hjälper oss att prioritera våra insatser och ligger till grund för hur vi arbetar med mänskliga rättigheter.

Genom en så kallad Human Rights Due Diligenceanalys (HRDD) identifierar vi risker kopplade till de mänskliga rättigheter som vår verksamhet påverkar ur ett globalt perspektiv men framförallt också sätt att förbättra våra processer och därmed minimera vår negativa påverkan.

2.3 Parisavtalet

Parisavtalet anger att världens medeltemperatur ska hållas väl under två grader, med sikte på att inte överstiga 1,5 grader. Detta framförallt genom att minska utsläppen av växthusgaser. Förmågan att anpassa sig till negativa effekter och hantera de skador och förluster som uppstår till följd av klimatförändringarna behöver också öka. Nästan alla världens länder har förbundit sig att genomföra åtgärder som bidrar till att målen i Parisavtalet uppnås.

2.4 Policy för hållbar utveckling

I "Policy för hållbar utveckling"⁵ beskrivs hur Systembolaget bidrar till långsiktigt hållbar utveckling samt våra grundläggande affärsetiska principer. Här framgår att i vår egen verksamhet ska vi alltid vara goda förebilder samt att ansvar och omtanke om människor och miljö ska genomsyra våra beslut.

2.5 Klimatmål

Systembolaget har antagit vetenskapligt baserade klimatmål, så kallade Science Based Targets⁶. De utgår från vad vetenskapen anser nödvändigt för att klara Parisavtalets ambition om att hålla den globala uppvärmningen till högst 1,5 grader. De ambitiösa klimatmålen⁷ kopplar till både påverkan från den egna verksamheten och påverkan från leverantörskedjan, så som odling, produktion, transporter och förpackningar.

3. Spårbarhet

Spårbarhet innebär att identifiera vilka parter som finns med i en artikels leverantörskedja. Spårbarhet är en förutsättning för att på ett effektivt, relevant och resurssmart sätt kunna arbeta med riskanalys och incidenthantering för en hållbar leverantörskedja.

Genom spårbarhet har vi möjlighet att respektera, förebygga och adressera risker samt missförhållanden vi kan komma att identifiera kopplat till arbetsvillkor, mänskliga rättigheter och miljöarbete.

Då de största riskerna finns på odlarnivå strävar vi efter kartläggning till odlarnivå (helt kartlagda artiklar).

Krav enligt Inkösvillkoren

Minimikravet är att artikeln ska kartläggas till faktisk producent.

Bilaga 16, punkterna 16.3–16.5

Vår ambition

Artiklarnas leverantörskedjor är helt spårbara, dvs innehåller både faktisk producent och odlare, för att både kunna säkra artikeln utifrån ett risk- perspektiv, möjliggöra långsiktiga förbättringar och följa upp eventuella hållbarhetsincidenter.

3.1 Kriterier för Våra mest hållbara drycker – spårbarhet⁸

Följande information om artikelns leverantörskedja ska ha inkommit till Systembolaget:

- a. **Vin:** information om faktisk producent och odlare som har bidragit till artikelns produktion motsvarande minst 2/3 av volymen (om det innebär att fler än tio parter aktualiseras, ska de tio som står för störst volym anges).
- b. **Öl, cider och blanddryck:** information om faktisk producent och ursprungsland för jordbruksråvaran, som har bidragit till artikelns produktion motsvarande minst 2/3 av volymen (om det innebär att fler än tio länder aktualiseras, ska de tio som står för störst volym anges).
- c. **Sprit:** information om faktisk producent och ursprungsland för jordbruksråvaran, som har bidragit till artikelns produktion motsvarande minst 2/3 av volymen (om det innebär att fler än tio länder aktualiseras, ska de tio som står för störst volym anges).

4. Mänskliga rättigheter och arbetsvillkor

4.1 Uppförandekoden

Genom att acceptera Systembolagets Inkösvillkor förbinder sig våra leverantörer att uppfylla kraven i vår externa uppförandekod med tillhörande uppföljningssystem. Koden finns sedan 2012 i Inkösvillkoren och är baserad på amfori BSCI⁹, en global, ideell organisation som arbetar för socialt ansvarstagande inom en rad branscher och ställer krav på allt från råvaruframställning till färdig artikel. Uppförandekoden ska efterlevas genom principen att varje leverantör har ansvar för arbetsvillkoren och miljöförhållanden hos sina respektive underleverantörer – genom hela leverantörskedjan.

Sedan 2020 innefattar Inkösvillkoren även uttryckligt krav på att leverantören ska säkerställa att den faktiska producenten av artikeln ställer sig bakom uppförandekodens principer.

Krav enligt Inkösvillkoren

Leverantör och faktisk producent ska signera en bekräftelse av uppförandekoden, eller annan uppförandekod med motsvarande principer.

Leverantör till artikel i fast sortiment ska därutöver säkerställa och bekräfta att övriga parter i leverantörskedjan efterlever uppförandekodens principer.

Bilaga 16, punkterna 16.3.2 och 16.4

4.2 Sociala hållbarhetsrisker i leverantörsked

Systembolaget arbetar utifrån UNGPs HRDD princip (Human rights Due Diligence), dvs att vi identifierar, mitigerar och förebygger potentiella kränkningar av mänskliga rättigheter som vår verksamhet kan bidra till.

Systembolagets systematiska bedömning av risker kopplade till hållbarhet grundar sig på en uppsättning sociala och miljömässiga riskindikatorer baserat på ursprung.¹⁰ Dessa riskindikatorer tas fram av Verisk Maplecroft och de uppdateras årligen baserat på de förändringar som sker i världen.

Vår ambition

Våra artiklar ska köpas in på ett sådant sätt att risker för att mänskliga rättigheter kränks, minskar.

4.2.1 Kritiska risker och Systembolagets inköpsarbete

Vi har identifierat ett antal kritiska risker i vår HRDD-process som på olika sätt kan påverkas av vår inköpsprocess. Exempelvis är svårigheten att leva på sin lön, övertid och olika former av tvångsarbete några av de risker som är förknippade med vår bransch och vi vill genom ett ansvarsfullt inköpsarbete arbeta med att förebygga förekomsten av dessa risker i våra inköpsländer.

Systembolaget har som ambition att inför varje offertförfrågan av artiklar till fast sortiment säkerställa att priset för den efterfrågade artikeln möjliggör att producera artikeln utan att bidra till ovan risker för arbetstagarna i leverantörskedjan. Detta är extra viktigt vid offertförfrågningar i lägre prislägen.

Krav enligt Inkösvillkoren

Leverantören ska säkerställa att arbetstagarna i leverantörskedjan skyddas av vår uppförandekod, vilket bland annat innebär att de betalas en skälig lön och har trygga anställningsformer.

Bilaga 16, punkt 16.2 och Bilaga 17

4.3 Kriterier för Våra mest hållbara drycker – mänskliga rättigheter och arbetsvillkor¹¹

Artikelns hela leverantörskedja, dvs faktisk producent och odlare, ska genom certifiering eller revisionsresultat, vara utan kritisk eller hög landsrisk eller inneha en produktcertifiering som på motsvarande sätt täcker de sociala hållbarhetsindikatorerna i hela leverantörskedjan.

5. Miljö

5.1 Odling och produktion

Systembolagets bedömning av miljö- och klimatrisker skiljer sig något från bedömningen av de sociala riskerna. Utgångspunkten är att miljö- och klimatrisker förekommer inom alla verksamheter och i alla ursprung om än i varierande grad. Att efterleva nationell och lokal lagstiftning är en bra utgångspunkt men det räcker oftast inte för att möta de utmaningar vi står inför. Det krävs en högre ambitionsnivå. I de fall där landrisken (Verisk MapleCroft) indikerar en svag nationell miljölagstiftning och/eller en svag tillsyn är det extra viktigt att berörd odlare eller producent kan visa upp ett ambitiöst miljöarbete. Antingen genom att svara på enkätfrågor i riskanalysen eller visa upp miljöcertifikat utfärdade av tredje part. De miljörisker som bedöms kan sammanfattas med följande för branschen väsentliga områden – klimatpåverkan, biologisk mångfald, jordhälsa och vattenanvändning.

Men oavsett vad landrisken innebär avseende befintlig miljölagstiftning och tillsyn så vill vi uppmuntra och driva miljöcertifiering som ett effektivt och trovärdigt sätt att verifiera miljö- och klimatmässigt hållbara produkter. Därför bör artikeln (dess faktiska producent och odlare) vara miljöcertifierad oavsett ursprung, vilket dessutom är ett delkrav om artikeln ska kvalificera till kundvägledningen Våra mest hållbara drycker

Krav enligt Inkösvillkoren

Alla Leverantörer ska, oavsett i vilket av Systembolagets sortiment artikeln är listad i, uppfylla krav avseende proaktivt systematiskt miljöarbete, vilket även inkluderar producenter och odlare i leverantörskedjan.

Bilaga 16, punkt 16.10.1-2

Vår ambition

Att beräkna hela sortiments klimatpåverkan genom schabloner som gradvis ersätts med specifik klimatdata från berörda producenter och odlare. Metoden bygger på konceptet Product carbon footprint (PCF).

5.2 Transporter

De transporter som krävs för artikelns resa från odling, via produktion till Systembolagets försäljningsställen bör göras på det miljövänligaste sättet, då transporter står för en betydande del av Systembolagets totala klimatpåverkan.

Omständigheter som bör tas i beaktande vid val av transporter är:

- Fordonstyp, ruttoptimering och fyllnadsgrad
- Val av bränsle
- Systematiskt förbättringsarbete
- Dokumentation och rapportering kring utsläpp

Krav enligt Inkösvillkoren

Alla leverantörer ska i dialog med producent identifiera alternativa transport- och logistiklösningar för transport av dryckesvaror från producent till Systembolaget, och verka för att alternativ med lägre energianvändning och klimatpåverkan prioriteras.

Bilaga 16 punkt 10.2iii

Vid val av transporter bör även säkerställas att transportörens verksamhet (eller anlitad underleverantör) bedrivs enligt kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande arbetsförhållanden.

Vi kräver inte flygtransport för eventuella undantag från utvärderingar och viten vid force majeure-bedömningar, utan utgår från snabbast möjliga alternativa transportsätt.

Vår ambition

De transporter som krävs för artikelns resa från odling, via produktion till Systembolagets försäljningsställen görs på det energieffektivaste sättet och med så låg koldioxidförbrukning som möjligt.

5.3 Kriterier för Våra mest hållbara drycker – miljö¹²

Artikelns ska vara certifierad via certifiering som omfattar relevanta miljökrav på odling och produktion, vilket tydligt ska framgå på förpackningen.

6. Förpackningar

Förpackningar är en väsentlig del av de drycker som säljs av Systembolaget, både avseende funktion och miljöpåverkan. Påverkan på klimat och miljö är stor både direkt i fråga om uttag av råvara och produktion och indirekt avseende logistik, förvaring, personalens hantering, dryckens bevarande, kundens användning och återvinnig. Det är därför viktigt att förpackningens utformning och materialval tar största möjliga hänsyn till den miljö- och klimatpåverkan som förpackningen har under hela sin livscykel.

Ramverket behandlar primärförpackningar och presentförpackningar som följer med artikeln.¹³

6.1 Klimatpåverkan

Förpackningar står för en fjärdedel av Systembolagets totala klimatpåverkan. Med förpackningar med lägre klimatavtryck kan vi bidra till ett bättre klimat.

Glas är i dagsläget det i särklass mest energikrävande förpackningsmaterialet att tillverka, transportera och återvinna. Förutom i de fall där en artikel är avsedd att lagras eller där den lokala lagstiftningen inte tillåter andra förpackningar än glasförpackningar, är förpackningar i annat material att föredra. Där annat val av material än glas inte är möjligt ska mängden (vikten) glas minimeras.

Syftet med förordning (2018:1462) om producentansvar för förpackningar¹⁴ är att minska mängden förpacknings- avfall genom att förpackningar

- a. framställs på ett sådant sätt att deras volym och vikt begränsas till den nivå som krävs för att upprätthålla en god säkerhets- och hygiennivå,

Krav enligt Inkösvillkoren

Krav i inkösvillkoren på maximalt tillåtna CO₂-utsläpp (per år och artikel) för engångsglasflaskor som överstiger angivna maxvikter.

Vikt- och CO₂-gränserna kommer successivt att sänkas. Ett långsiktigt mål är att allt vi säljer på engångsglasflaska minst ska vara på lättviktsglas.

Bilaga 16, ny punkt 16.11 och Bilaga 11, ny punkt 11.2.2 (v)

- b. endast används när det är nödvändigt, och
- c. återanvänds

I det fall artiklar inte har möjlighet att tappas på önskad och/eller förpackning med lägre klimatavtryck ska leverantören kunna redogöra för varför och hur planen ser ut för att minska klimatpåverkan gällande förpackningar.

Vår ambition

Att förpackningen har de lägsta miljö och klimatavtryck som finns att tillgå för den aktuella artikeln.

Vid val av förpackning tas största möjliga hänsyn till klimat och miljö.

Omständigheter som bör tas i beaktande vid val av förpackning är:

Vin (inklusive alkoholfritt sortiment):

- Stilla vin i flaska bör i första hand tappas på papp, pouch, box, PET eller burk. Om detta inte är möjligt bör artikeln tappas på lättviktsglas eller lägsta möjliga flaskvikt¹⁵.
- Mousserande vin bör vara tappat i lägsta möjliga flaskvikt där lättviktsglas eller burk ej är möjligt.
- Vid offertförfrågningar på stilla vin i flaska uppmanar vi att offerera papp och PET.

Systembolaget uppmanar och möjliggör att växla till förpackningsalternativ med lägre klimatavtryck av artiklar i det befintliga sortimentet.

Öl-, cider- och blanddrycksförpackningar (inklusive alkoholfritt sortiment)

- Öl, cider och blanddrycker särskilt i volymsegmenten bör i första hand vara tappat i burk, PET eller returglas. Där detta inte är möjligt önskar Systembolaget lägsta möjliga flaskvikt.

Systembolaget uppmanar och möjliggör att växla till förpackningsalternativ med lägre klimatavtryck av artiklar i det befintliga sortimentet.

Spritförpackningar (inklusive alkoholfritt sortiment)

- Sprit bör i första hand tappas på PET.
- Om alternativen PET eller lättviktsglas ej är tillgängliga önskar Systembolaget lägsta möjliga flaskvikt.
- Spritartiklar i de lägsta prislägena ska vara tappat i lättviktsglas, och bör vara tappat i PET.

Systembolaget uppmuntrar och möjliggör att växla till förpackningsalternativ med lägre klimatavtryck av artiklar i det befintliga sortimentet.

6.2 Förpackningsmaterial

Att använda återvunnet material i stället för jungfrulig råvara i förpackningar minskar vår klimat- och miljöpåverkan betydligt.

Krav och önskemål på förpackningsmaterial gäller även presentförpackningar¹⁶ som följer med primärförpackningen.

Systembolaget välkomnar innovation gällande förpackningar och vill stötta initiativ som kan bidra till att klimatpåverkan minskar.

Vår ambition

Alla förpackningar, både dryckes- och detaljistförpackningar, är tillverkade av återvunnet material.

Dryckesbranschens klimatinitiativ (DKI)

Dryckesbranschens Klimatinitiativ (DKI) är samarbetsinitiativ som gemensamt startats av Sprit & Vinleverantörsföreningen – SVL, Sveriges Bryggerier och Systembolaget för att ge möjlighet för alla dryckesleverantörer att bidra till en mer klimatsmart bransch.

Systembolaget ser gärna att leverantörer är medlemmar i DKI.

6.3 Återvinningsbarhet

Idag kommer majoriteten av plast från fossil råvara. Plasten bidrar också till nedskräpning vilket är ett stort internationellt problem som hotar det marina ekosystemet, människor och djur.

Alla förpackningar ska vara anslutna till ett retursystem och följa NPAs (Näringslivets producentansvar) riktlinjer¹⁷.

Systembolaget önskar en hållbar design som inte försvårar återvinning och att inga förpackningar ska gå till deponi p g a att de inte kan återvinnas.

Svart plast i t.ex. handtag i bag in box bör inte användas.

Krav enligt Inkösvillkoren

Alla förpackningar, både dryckes- och detaljistförpackningar, ska vara återvinningsbara.

Flaskor får inte ha detaljer som förhindrar en effektiv återvinning av flaskan (såsom t.ex. förslutning eller utsmyckning av keramik).

Bilaga 11, punkterna 11.1, 11.2 och 11.9

6.4 Kriterier för Våra mest hållbara drycker – förpackningar¹⁸

Artikelns primärförpackning ska ha en lägre klimatpåverkan än de traditionellt tunga glasflaskorna.

Bilaga 1 – Våra mest hållbara drycker

Våra mest hållbara drycker är en vägledning i fysisk och digital butik som fångar bredden i hållbarhetsperspektiven socialt, klimat, och miljö, och som ska att underlätta för Systembolagets kunder att välja artiklar som är de mest hållbara idag. De utvalda artiklarna har tydliga mervärden ur hållbarhetssynpunkt.

För att en artikel ska kvalificera sig för Våra mest hållbara drycker ska fyra kriterier vara uppfyllda.

1. Spårbarhet – information om artikelns leverantörskedja ska ha inkommit till Systembolaget:
 - a. för vin innebär det information om faktisk producent och odlare som har bidragit till artikelns produktion motsvarande minst 2/3 av volymen (om det innebär att fler än tio parter aktualiseras, ska de tio som står för störst volym anges).
 - b. för öl, cider och blanddryck innebär det information om faktisk producent och ursprungsland för jordbruksråvaran, som har bidragit till artikelns produktion motsvarande minst 2/3 av volymen (om det innebär att fler än tio länder aktualiseras, ska de tio som står för störst volym anges).
 - c. för sprit innebär det information om faktisk producent och ursprungsland för jordbruksråvaran, som har bidragit till artikelns produktion motsvarande minst 2/3 av volymen (om det innebär att fler än tio länder aktualiseras, ska de tio som står för störst volym anges).
2. Socialt ansvarstagande – godkänt utfall i Systembolagets hållbarhetsanalys för alla sociala hållbarhetsindikatorer i riskanalysen eller produktcertifiering som på motsvarande sätt täcker de sociala hållbarhetsindikatorerna i hela leverantörskedjan.
3. Miljö – Artikelns ska vara certifierad med certifiering som omfattar relevanta miljökrav på odling och produktion. För att säkerställa koppling till den aktuella artikelns ska certifieringen vara synlig på förpackningen. Märkning på förpackningen är även till för att etablera trovärdighet i hållbarhetsbudskapet mot kund.
4. Förpackning – Artikelns primärförpackning ska ha en lägre klimatpåverkan. Följande förpackningar är godkända:
 - a. för vin och sprit: pappförpackning, Bag-In-Box, pouch, aluminiumburk, PET-flaska, returglas och lättare glasflaskor (se Bilaga 5 för viktgränser).
 - b. för öl, cider och blanddryck: aluminiumburk, PET-flaska och returglas.

Tabell 1 – godkända certifieringar för Våra mest hållbara drycker

För att se vilka certifieringar som är godkända för Våra mest hållbara drycker, gå till [Hitta Våra mest hållbara drycker | Systembolaget \(omsystembolaget.se\)](https://omsystembolaget.se)

Bilaga 2 – Riskindikatorer

Systembolaget köper in riskdata uppdelat på en uppsättning indikatorer från Verisk Maplecroft. Dessa är kopplade till olika områden inom vilka det finns risk för negativ påverkan på människa och miljö, och är landsspecifika.

Förklaring till vad dessa indikatorer omfattar kan ni läsa nedan.

Miljölagstiftning och regelverk

Avser länders nationella miljölagstiftning och åtaganden kopplade till internationella konventioner. Omfattar även en bedömning av juridiska och institutionella förmågor samt tillsyn som ligger till grund för implementering och efterlevnad av miljöpolicyer, lagar och förordningar.

Skydd av anställda från överhettning och uttorkning

Avser risker relaterade till exponering för extrem temperatur och luftfuktighet som kan orsaka allvarlig sjukdom.

Anständiga löner

En anständig lön avser ersättning som är tillräcklig för att ge en arbetstagare och hennes eller hans familj en anständig levnadsstandard.

Arbetstid

Avser arbetstid som maximalt återspeglar arbetstid enligt nationell lagstiftning och internationella konventioner (högst 48 timmar i veckan, högst åtta timmar om dagen, 5 eller 6 dagar i veckan). Arbetstagare bör få vissa viloperioder och övertid är tillåten under vissa omständigheter.

Diskriminering

Organisationen får inte delta i eller stödja diskriminering i anställning, ersättning, tillgång till utbildning, befordran, uppsägning eller pensionering baserat på ras, nationellt eller territoriellt eller socialt ursprung, kast, religion, funktionsvariation, kön, sexuell läggning, familjeansvar, civilstånd, fackligt medlemskap, politiska åsikter, ålder eller något annat villkor som kan leda till diskriminering.

Föreningsfrihet och kollektivförhandling

Hänvisar till rätten att bilda, gå med i och organisera sig i en fackförening/arbetskommitté efter eget val och förhandla kollektivt med organisationen.

Arbetstagares rättigheter

Adresserar risker relaterade till arbetare som inte är nationella medborgare och som ska anställas, är

engagerade i eller har varit engagerade i en verksamhet som de ska betalas för. Detta inkluderar aspekter relaterade till rekrytering av arbetstagare på ett ansvarsfullt sätt.

Tvångsarbete eller oetiska rekryteringsmetoder

Avser alla former av arbete eller tjänst som en person inte har erbjudit sig att göra frivilligt och är tvingad att göra under hot om straff, vedergällning eller krävs som ett sätt att återbetala skuld. Det kan också handla om tvingat omhändertagande av identitetshandlingar eller hot om att informera immigrationsmyndigheterna.

Arbetsmiljö och säkerhet

Hälsa och säkerhet på jobbet inkluderar alla åtgärder för att skydda arbetstagarna från att bli sjuka eller skadas på jobbet eller på grund av det arbete de utför och vad de utsätts för under arbetstiden.

Lika rättigheter och behandling av kvinnor och män

Avser diskriminering, begränsning eller kränkning av kvinnors och flickors rättigheter.

Unga arbetare

Adresserar de unga arbetstagarnas (15 till 24 år) specifika rättigheter eftersom de kan vara i riskzon för otrygg anställning, orättvis ersättning och hälsorisker på arbetsplatsen.

Barnarbete

Allt arbete som utförs av ett barn yngre än 15 år. Om lägsta ålder för arbete eller obligatorisk skolgång är högre enligt lokal lag, gäller den åldern.

Korruption och etiskt affärsuppförande

Korruption är missbruk av anförtrodd makt för privat vinning. Ett företag bör aktivt motsätta sig varje handling av korruption, utpressning eller förskingring samt alla former av mutor i sin verksamhet.

Bilaga 3 – Hållbarhetscertifieringar

Systembolaget, tillsammans med de nordiska alkoholmonopolen gör årligen en genomlysning av de hållbarhetscertifieringar som finns inom dryckesbranschen. Studien utförs av Intertek.

Syftet med den jämförande studien är att mer systematiskt ta vara på det viktiga arbete som görs i odlings- och produktionsledet och på så sätt säkra ett mer hållbart sortiment. Det kan göras i olika sammanhang, exempelvis:

- som informationskälla för att bedöma och hantera risker i leverantörskedjan,
- vid utformning av offertförfrågningar och
- vid utveckling av kommunikation med kund i butik och online, exempelvis konsumentvägledningen för Våra mest hållbara drycker.

Leverantörer kan ta del av genomlysningen av hållbarhetscertifieringar i drycksbranschen på Leverantörsportalen (Hållbarhet/Hållbarhetsanalys/Studie av hållbarhetscertifieringar).

Bilaga 4 – Förpackningar med lägre klimatavtryck

Förpackningar står för en fjärdedel av Systembolagets utsläpp av växthusgaser. För att minska klimatpåverkan från förpackningar strävar vi efter att minska förpackningarnas vikt och gå över till förpackningar som inte kräver lika mycket energi vid tillverkning, samt genom dialog med representanter för förpackningsindustrin.

De förpackningar som Systembolaget har definierat som har lägre klimatpåverkan är idag:

- Pappförpackning
- Bag-In-Box
- Pouch
- Aluminiumburk
- PET-flaska
- Returglas
- Lättare glasflaskor (se tabell)

Volym ml	Stilla vin och sprit (g)	Mousserande vin (g)
187	220	
200	225	225
250	240	
300	255	
330	265	
350	270	
375	280	400
500	325	
700	400	
720	410	
750	420	580
1000	530	
1500	800	1160

Källor

- 1 [2.5 Klimatmål](#) för mer information
- 2 [Så finansieras Systembolaget | Systembolaget \(omsystembolaget.se\)](#)
- 3 <https://www.omsystembolaget.se/om-systembolaget/inkop-kvalitet/prismodell/>
- 4 <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>
- 5 <https://www.omsystembolaget.se/foretagsfakta/sa-styrs-systembolaget/policyer/policy-for-hallbar-utveckling/>
- 6 <https://sciencebasedtargets.org/>
- 7 <https://www.omsystembolaget.se/hallbarhet/miljo-och-klimat/klimatmal/>
- 8 För utförligare beskrivning av Våra mest hållbara drycker, [se bilaga 1](#)
- 9 <https://www.amfori.org/content/amfori-bsci>
- 10 För förklaring av riskindikatorerna, [se bilaga 2](#)
- 11 För utförligare beskrivning av Våra mest hållbara drycker, [se bilaga 1](#)
- 12 För utförligare beskrivning av Våra mest hållbara drycker, [se bilaga 1](#)
- 13 För utförligare beskrivning av Våra mest hållbara drycker, [se bilaga 1](#)
- 14 <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20181462-om-producentansvar-for-sfs-2018-1462/>
- 15 Notera att ambitionen är att detta kommer bli ett absolut krav framöver
- 16 För Systembolagets presentförpackningar som säljs till kund, gäller Ramverk för hållbara inköp av tjänster och indirekt material
- 17 Design av förpackningar – [vi hjälper dig - NPA](#)
- 18 För utförligare beskrivning av Våra mest hållbara drycker, [se bilaga 1](#)